

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

Využitelnost metod KBT v rámci PP, problémy ve spojitosti s testy na drogy v prostředí škol, a stav poradenství pro dospívající ohrožené drogou v Jihočeském kraji

Roman Pešek

Sebevědomí (sebedůvěra)

Obecný pojem - řada konkrétních potíží skrze výkon, přijetí (sebepřijetí), ...

Ideální já („měl bych/musím být“) x reálné já („jaký opravdu jsem...“)

Přiměřené pochybování o sobě a touha být lepší jsou zdravé a normální

Projevy nízkého sebevědomí

- pozornost zaměřená na sebe (nadměrné sebehodnocení)
- negativní přesvědčení o sobě
- negativní očekávání do budoucna
- negativně zkreslená výbavnost z paměti
- negativně zkreslené vnímání
- vyhýbavé a zabezpečovací chování
- superkompenzační strategie
- falešné a labilní sebevědomí

Metody pro zvyšování sebevědomí

1. Posilování vlivu činitelů, které zvyšují sebevědomí

- a) Rozpoznávání osob, situací, vlastností a dovedností, které sebevědomí zvyšují
- b) Nácvik sebejistého vystupování
- c) Nácvik pozitivní aserce
- d) Nácvik zvládnání zlosti (popř. jiných negativních emocí)

2. Zmírňování vlivu činitelů, které snižují sebevědomí

- a) Nácvik strukturovaného řešení problémových situací
- b) Vyrovnání se s negativními zážitky prostřednictvím tzv. terapeutických dopisů

Předpoklady

- určitá míra motivace u dospívajících (poradenský vztah)
- určitá míra inteligence
- nácvik individuálně (i skupinově)

1a) Rozpoznávání a uvědomování si osob, situací, vlastností a dovedností, které sebevědomí zvyšují

„Kdo všechno vás má rád?“

„Čeho si na vás druzí lidé váží?“

„Napište alespoň 5 situací, ve kterých si věříte?“

„Napište seznam vlastností, dovedností, na které jste u sebe hrdí?“

„Napište seznam vlastností, dovedností, se kterými jste u sebe spokojení?“

Konkrétně vyjmenovávat a zapisovat si

1b) Nácvik sebejistého vystupování

Představa konkrétního člověka, který sebejistě mluví

„Jak se pozná sebejistý člověk?“

Držení těla, které působí sebejistě?

Výraz obličeje, který působí sebejistě?

Hlas, který působí sebejistě?

O čem se může bavit sebejistý člověk? Na co se může ptát?

„Která dovednost vám dělá největší potíže?“

Přehrávání modelových situací

(„Setkání s konkrétním člověkem (nebo situací), před kterým se stydím, mám z něj strach...“)

1c) Nácvik pozitivní aserce

Dovednosti pro vyjádření nebo přijetí pochvaly a ocenění
Je „nakažlivá“ v pozitivním smyslu slova

Proč vůbec dospívajícího učit pozitivní aserci?

Stává se oblíbenějším mezi vrstevníky (a obecně mezi lidmi)

Vytváří kolem sebe příjemnou atmosféru

Dostává se mu více pozitivních zpětných vazeb (komplimenty, pochvaly)

Nácvik vyjádření pochvaly a ocenění:

Ocenění: *„Ta polévka je moc dobrá, resp. ta polévka se ti moc povedla...“*

Sebechvála: *„Udělal jsem to dobře, jsem šikovný.“*

Umět si říci o pochvalu:

„Líbilo se ti, jak jsem sám a bez přemlouvání, vyluxoval obývací?“

1d) Nácvik zvládnání zlosti (popř. jiných negativních emocí)

Cíl: Ovládnout rozjařené emoce dříve než tyto emoce ovládnou nás

Jak vůbec poznám, že mám já nebo jiný člověk zlost?

Co je vidět a slyšet? Co je typické pro rozhněvaný výraz tváře?

Co vidět není?

Modality chování:

Zlostné myšlenky a představy - *“Nenávidím tě!”*

Emoce – zlost, hněv, vztek (škála 1 – 10)

Tělesné reakce: napětí v těle, ztuhlé svaly, jemný třes, mírné pocení...

Pozorovatelné chování: verbální (nadávání), motorické (rozbíjení věcí)

Situace, které mě rozčilují. Jednu vybrat a analyzovat

1. Preventivní strategie

- A. Pokud to jde, vyhnout se situaci, která může vyvolat zlost
- B. Pokud to jde, připravit se na zvládnání situace, která může vyvolat zlost
Co můžete říci nebo udělat v takové situaci?

2. Metody pro situační zvládnání zlosti

Tedy, když už v sobě zlost cítíte (škála 1-10, zastavit další nárůst).

A. Úroveň myšlenek

Jaké myšlenky mohou prožívanou zlost buď snižovat nebo zesilovat.

Nácvik rozlišování myšlenek a pocitů, další mentální cvičení

B. Úroveň pocitů

Různé druhy hudby, alkohol a drogy (výhody/nevýhody)

C. Úroveň těla

Když se uvolní tělo, uvolní se také psychika – např. svalová relaxace

D. Úroveň viditelného chování

Odejít ze situace, fyzická práce, plavání apod.

Strategie zvládnání zlosti „ušít klientovi na tělo“

2a) Nácvik strukturovaného řešení problémových situací

- Vytvoření seznamu konkrétních situací, ve kterých se malá sebedůvěra typicky objevuje.
„Napište alespoň 5 situací, ve kterých se vaše malá sebedůvěra objevuje, ve kterých si přestáváte věřit.“
- Vyberte konkrétní situaci, na kterou se chcete zaměřit
- Analýza vybrané situace
(ANM, vyhýbavé a zabezpečovací chování, modifikační faktory)
- Stanovení reálných cílů pro uspokojivý průběh situace
„Jak by měla tato situace proběhnout, abyste měl/a pocit, že jste ji zvládl/zvládla?“
- Brainstorming vhodných řešení
(Nácvik asertivních dovedností, kognitivní restrukturalizace, modelové přehrávání rolí...)
- Vytvoření plánu pro realizaci vybrané situace a provedení experimentu
- Reálné hodnocení proběhlé situace
- Odměnění klienta

2b) Vyrovnání se s negativními zážitky prostřednictvím tzv. terapeutických dopisů

a) Necenzurovaný dopis

Důležité osobě, která se podílela na zážitcích, které negativně ovlivnily sebevědomí klienta. Psát včetně různých emocí jako jsou hněv, smutek, lítost, výčitky, pohrdání, nenávisť, ale i blízkost, něha, vděk, potřeba lásky apod.

b) Empatický dopis z druhého břehu

Klient napíše vše, co by chtěl/a slyšet od důležité osoby, aby to zahojilo rány na sebevědomí (např. omluva („promiň, že jsem tě tolik shazovala“), vcítění, podpora a pocit bezpečí („jsem s tebou, můžeš se na mě spolehnout“), posílení a osvobození („umíš, dovedeš, dokážeš sám“), přijetí („jsi můj, mám tě rád“)).

c) Útěšný dopis pro důležitou osobu

Klient napíše dopis osobě, která negativně ovlivnila jeho/její sebevědomí. Napíše, co si myslí, že by potřebovalo slyšet její „vnitřní dítě“, aby se tato osoba v dospělosti mohla cítit přijímaná a nemusela se chovat negativním způsobem.

d) Dopis „vizitka“

Klient napíše důležité osobě dopis, který by bylo možné odeslat. Dopis by měl vyznít důstojně a neměl by být ponižující pro žádnou stranu (Já jsem OK, ty jsi OK).

Drogové testy ve škole

Více otázek než odpovědí, resp. více problémů než užitku
aneb otázky, které je třeba si klást

Je to hlavní, nebo podpůrný (doplňující) preventivní prostředek ve škole?

Jaká je preventivní efektivita x finanční nákladnost?

Co to konkrétně znamená „důvodné“ podezření z intoxikace drogou?

Jak to poznám, podle čeho, že je žák intoxikovaný? Jsou i jiná vysvětlení?

Když důvodné podezření, kde a za jakých podmínek testy udělám?

Mám souhlas žáka/studenta, popř. souhlas jeho rodičů?

Co budu dělat, když žák/student odmítne realizaci testů?

Když budou testy pozitivní, je jejich spolehlivost 100%? (konfirmasi)

Co nám říká informace, že test byl u žáka/studenta pozitivní?

Co udělám s informací, že test byl pozitivní?

Máme stanovený konkrétní postup (intervenční, sankční - zveřejněný, odsouhlasený, prodiskutovaný s odborníky, žáky/studenty, rodiči, v souladu se školním řádem...)?

Rozlišuji mezi 1. a opakovanou pozitivitou a mám k tomu uzpůsobené sankce?

Jsem schopný/á improvizovat, když se objeví různé situace?

Mohu se poradit s kompetentním odborníkem?

Možnosti racionálního využití testů

- *doplňující součást propracovaného preventivního systému*
- *cílené testování, učební obory (studijní praxe)*
- *konkrétně definovat, co to znamená „důvodné“ podezření*
- *jasně stanovené a zveřejněné postupy, co se stane*
  - a) když pozitivita (konfirmasiovaná, první, opakovaná)*
  - b) když odmítne podstoupit testy*

Potřeby do budoucna

- *monitoring zkušeností s realizací drogových testů v praxi (problémové situace, sankce)*
- *zpřesnit metodický pokyn MŠMT z r. 2007 (č. j. 20 006/2007-51)*
  - a) pozitivní vymezení testování (tj. konkrétně kdy k němu může škola přistoupit, např. důvodné podezření na intoxikaci před realizací studijní praxe v rámci některých oborů)*
  - b) negativní vymezení (situace, za jakých k testování žáků/studentů docházet nemá, např. když není dobře propracovaný preventivní systém)*

Monitoring situace a potřeb v oblasti drogových poradenských služeb pro dospívající a jejich sociální okolí v Jihočeském kraji

2008 - Jihočeský kraj (KÚ), o.s. Prevent
48 informantů (polostrukturované rozhovory)

Výsledky:

- okresní KC, DPP (ČB): 20 - 30 klientů / rok (více rodiče)
- nejčastěji konopné látky, pervitin
- **relativně uspokojivý stav péče a spolupráce**

Problémy:

- špatně cílené reference (ze strany PPP, SVP, psychologů...)
- někdy povrchní odbornost - fenomén „horkého bramboru“
- nedostatek psychologů a psychiatrů specializovaných na danou problematiku
- dlouhé čekací doby u psychiatrů
- **zájem o další vzdělávání v dané oblasti**

Děkuji za pozornost

www.drogy-info.cz

www.vlada.cz

pesek.roman@vlada.cz